

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf.; celoletno: 4 RM — Rpf.
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —60.

Ukrajina in Ukrajinci.

V nizu razprav o slovanskih narodih se hočemo danes na kratko pomuditi pri Ukrajincih, drugem največjem slovanskem narodu. O njem se je do svetovne vojne le malo govorilo. Rusija jih je proglašala za svoje pleme in nazivala Maloruse, Avstro-Ogrska je govorila o Rutencih, sami pa se imenujejo Ukrajince. Izmed vseh slovanskih narodov so Ukrajinci po mnenju mnogih znanstvenikov najčistejši in tudi najbogatejši. Bogata je njihova zemlja, bogat njihovo duševno življenje, bogata zgodovina in bogato tudi — trpljenje.

Ukrajina slovi po svojem naravnem bogastvu. V Galiciji meji ob Poljake, sega na jugu do Črnega morja, na jugozahodu do Dnjestra in Pruta, obsega obširno porečje Dnjeptra in Doneca do obširnih ravnin ob Donu. Mejaši Ukrajine na severu so Belorusi in Velikorusi. Ukrajinska zemlja je nadvse rodovitna in skriva mnogo rudinskih bogastev. Pred svetovno vojno je že bila žitna zakladnica Rusije, katere ozemlje je močvirnato in proti severu neprijazno. Ukrajina je zalagala državo z živino, svinjami, jajci, sladkorjem. Ogromna so na ukrajinskem ozemlju premogovna skladišča, pri Ekaterinoslavu kopljejo že sto let v bogatih železnih rudnikih, v vzhodni Galiciji so obsežna polja nafte in mangana. Tako je Ukrajina med najbogatejšimi predeli Evrope, v tem je tudi glavni vzrok, zakaj je usoda naklonila njenemu ljudstvu toliko gorja in trpljenja.

Ukrajinci so odkrit in prisrčen narod. Svojo zemljo ljubijo z neverjetno ljubeznijo. Domove krasijo s cvetjem, vasi z velikimi drevesnimi nasadi. Ukrajinsčina je mehkozvočna, ušesu izredno prijetna. Ukrajinci jo govorijo glasno iz polnih prsi, oživljajo govor s kretnjami rok, z nasmehom na licu ali žalostjo na ustnih. Bogato je ukrajinsko duševno življenje. Ljudstvo ima nebroj prelepih narodnih pesmi in plesov in jih čuva do danes z nenavadno ljubosumnostjo. Ukrajinski napevi so otožni ali mirno veseli, kakor je valovanje zelenja in cvetja ukrajinskih step. Iz besedila zveni ljubezen do doma in dekleta, do poljan in do nadvse ljubljene domovine. Prirodi je prilagojena ukrajinska noša, v kateri se v poletju prelivajo pester barve, v zimi pa prevladuje snežna belina. V dolgih zimah se je rodila ukrajinska narodna umetnost, vložena v ročna dela, rezbarije in slikarije, v risanice in pisanice. Vzledna je ukrajinska vernost. Ukrajinec ljubi Boga s srcem, po izpovedi pa je pravoslaven, oziroma katoličan vzhodnega obreda. Kljub slabi izobrazbi svoje duhovščine se vztrajno in odločno oklepa svoje vere in Boga prenaša zanj tudi najstrašnejša verska pogajanja.

Nič manj pestra je ukrajinska politična zgodovina. Ukrajinski narod je nastal iz plemen Poljanov, katerim so se prištevali Severjani, Derevljani Duljebi, Beli Hrvati, Tiverci in Ugliči. V prvi dobi so živeli v mogočni svoji kneževini, katere srce je bil Kijev in ki je nekoč segala prav do Bolgarije in ogrožala sam Carigrad. Svoj višek je dosegla pod Svjatoslavom in Vladimirjem. Njeni temelji so se zamajali, ko so od vzhoda pridrli Tataři in ji usilili svojega kana za ukrajinskega vladarja. Za Tataři so se začeli lastiti zemlje Poljaki, Litvanci, Madžari in Rusi. Dočim so imeli Poljaki razmerno lahko delo v galiških predelih, so se jim postavili po robu prebivalci vzhodne in

južne Ukrajine — kozaki. To je nenavadno samozavestna in ponosna ukrajinska veja, ki je delala doslej preglavice še sleherne tuji vladi. Pred stoletji so se kozaki vezali s Švedi in Sedmograjci, zasedli celo Varšavo, po sledečem porazu pa priborili Ukrajini pod Poljsko nekako samoupravo. Rusom so se zoperstavili pod slavnim hetmanom Mazepo, a bili poraženi. Rusi so jim nato odvzeli vsako svobodo, s poljske strani so pritiskali na ljudstvo oholi plemiči in ga zaslužnjevali, še Avstrija je ravnala z njimi prav po mačehovsko. Po neizmernem trpljenju so dočakali svetovno vojno, a ura osvobojenja jim ni napočila.

Po svetovni vojni so bili razdeljeni med štiri države. Nad 30 milijonov jih je prišlo pod sovjetsko oblast, do 8 milijonov Ukrajincev je prevzela Poljska, v rumunski Bukovini in Besarabiji jih je ostal milijon, približno pol milijona je prišlo pod streho Čehoslovaške. Najhujše se je godilo Ukrajincem v Poljski. Odstavila je uradništvo, obdavnica prebivalstvo, dodeljevala zemljo svojim legionarjem. V javnem življenju je izbrisala zadnjo sled ukrajinsčine. Boljša

usoda je bila naklonjena Podkarpatski Ukrajini pod Prago, v dvajsetletju čehoslovaške države je Ukrajina domala dozorela za obljubljeni avtonomiji. Rumunija svojih Ukrajincev ni priznala in ne poznala do zadnjega leta. Razmerno najboljše je Ukrajincem narodnostjo v Rusiji, ki jih je združila v posebno republiko, dovolila njihovemu jeziku pravico javnosti, ustanovljala jim nižje, srednje in visoke šole. Strahotni časi so nastopili za tolikan prizkušeno ljudstvo šele, ko je sovjetski komunizem segel po kmečki posesti, začel na kmečki zemlji ustanovljati kolhoze in sovjoze, trdovratne kmete pa, ki niso hoteli pustiti svoje grude, poslal v prognanstvo.

Pretežni del ukrajinskega naroda je danes pod sovjetsko Rusijo in deli njeno usodo in bojda tudi bližnjo bodočnost. Kdor — kot mi — veruje v slovanstvo, ki je sila duše in plemenitega srca in zato nezlomljivo in nepremagljivo, veruje, da tudi trpljenje Ukrajine nikakor ni zaman, marveč bo v blagoslov ljudstvu, ki ga s tolikim junaštvom in samopremaganjem zmaguje, in v blagor vsej Evropi.

„Vojno napoved Anglije smo vzeli na znanje!“

Najpomembnejši dogodek minulega tedna je govor nemškega zunanjega ministra v Ribbentropa v Gdanskem. Italijanski listi so govor nazvali vojno napoved Nemčije Angliji. V Ribbentrop je v govoru zbral dokaze, da stoji za vso gonjo proti Nemčiji izključno samo Anglija, ki se boji rastoče nemške moči. Anglija je dala potuho Poljski, da je odklonila mirovne predloge kanclerja Hitlerja, leta 1933 je preprečila prijateljsko pogodbo Francije z Nemčijo. Monakovska pogodba je bila za Anglijo samo povod, da je začetek vojne podaljšala in hitela s svojimi vojnimi pripravami. Na kanclerjev mirovni predlog 6. oktobra je Anglija po Chamberlainu odgovorila, da stremi Nemčija po svetovni nadoblasti. Ta trditve je naravnost nesramna — tako je minister dejal — v očigled dejstvu, da razpolaga 46 milijonov Angležev nad četrtno vsega sveta, dočim ima 80 milijonov

Nemcev v posesti komaj 800.000 kv. km., Anglija gospoduje nad 611 dominiji in protektorati, Nemčija pa nima nobene kolonijalne posesti. Minister je nato nadaljeval:

„Med Anglijo in Nemčijo se je vnela vojna na življenje in smrt. Anglija igra nevarno igro z usodo svojega imperija. Če njena vlada svojo dosedanjo politiko nadaljuje, jo bo nekoč zgodovina zabeležila kot grobokopa imperija. Nemčija vzame vojno napoved Anglije na znanje. Nemški narod je odločen, da se bori v vojni, ki mu je bila od Anglije vsiljena, in da ne odloži prej orožja, dokler varnost Velike Nemčije ne bo zajamčena in vsaka nevarnost novih napadov za vse čase odstranjena. Angleški prvominister je izjavil, da je treba nemško vlado odstraniti. Mi britanske vlade nočemo odstraniti, ker smo uverjeni, da bo v teku razvoja to poskrbel angleški narod sam. Poljski primer kaže, da ni dobro Nemčijo izzi-

vati. Gospod Chamberlain in njegovi sokrivci bodo nekoč delali velike oči in se lahko zamislili, če so storili prav, ko so nemške predloge za mir odklonili in Nemčijo izzvali z vojno napovedjo.“

Ministrov govor je odmeval po vsem kontinentu. Nekateri inozemski listi ga smatrajo za dokaz, da bo Nemčija sedaj posvetila vojni z Anglijo vse svoje gospodarske in politične sile. Ameriški listi dostavljajo, da so z govorom ukinjeni vsi mirovni poizkusi in da so se voditelji nemške politike odločili za neizprosno vojno. Glasovi iz Londona in Pariza pa izražajo nade, da se bo Nemčija še premislila in smatrajo, da je bil govor namenjen državljanom Nemčije.

Nemčija in Rusija.

V Berlin je dospela sovjetska gospodarska delegacija. Ob prihodu v glavno mesto ji je bil prirejen svečan sprejem. Delegacija šteje 60 članov in jo vodijo ljudska komisarja Tevosjan in Korobov, general Savčenko in berlinski poslanik. Poteku razgovorov se pripisuje izreden pomen, ker računajo na to, da bo Rusija podprla svojo nemško sosedo z žitom in ostalimi živili. — V Varšavo pa je dospela druga sovjetska delegacija pod vodstvom nadomestujočega komisarja Aleksandrova. Sprejel jo je guverner za zasedeno ozemlje minister Frank. Njena naloga je določitev končno veljavne meje med Rusijo in Nemčijo. Povodom sprejemnih svečanosti so sovjetski in nemški člani delegacij naglasili pomembnost nemško-ruskega prijateljstva.

Želje Nemcev v Jugoslaviji.

Minuli pondeljek se je zgledilo pri ministrskem predsedniku Cvetkoviču odposlanstvo nemške manjšine, katero sta vodila polanca Hamm in Trischler. Odposlanstvo je predsedniku predložilo težnje in želje nemške manjšine v državi. Poslanca sta izrazila željo, naj se v okviru Jugoslovanske radikalne zajednice (vladne stranke) ustanovi poseben nemški odsek. V novi senat, ki bo voljen 12. novembra, terjajo Nemci 2 nemška zastopnika. Ministrski predsednik je vzel izvajanja odposlanstva blagovoljno na znanje.

Tiso — prvi slovaški prezident.

Dne 26. oktobra je Slovaška volila dosedanjega predsednika vlade dr. Tiso za prvega prezidenta slovaške republike. Izvoljen je bil z vsemi glasovi slovaških poslancev. Novega, prvega prezidenta svoje države je slovaški narod navdušeno pozdravil, Führer in kancler pa mu je brzojavil svoje čestitke.

Dr. Tiso je sin revne kmečke družine. Že kot dijak in profesor bogoslovja se je trudil za verski in kulturni podvig svojih rojakov, bil v slovaški ljudski stranki desna roka slovaškega voditelja Andreja Hlinka in postal njegov naslednik po njegovi smrti. Enoletna slovaška država je njegova tvorba. Pod njim je dobila država svojo lastno ustavo, izgradila je svojo vojaško silo in si zavarovala svoje meje. Z minulim četrtkom ima država tudi svojega prezidenta.

Angleške skrbi.

V angleški časopisih se sedaj mnogo piše o Indiji. Indijski podkralj je bil Indijcem obljubil nekak vmesni odbor, ki naj bi se takoj sestal in posredoval

17 let italijanskega fašizma

28. oktobra je fašistična Italija praznovala 18. obletnico zasedbe Rima po črnih srjcah. V fašistično stranko je skupno danes združenih nad 21 milj. Italijanov. Zande... M.

med ljudstvom in vlado. Indijci so to obljubo ogorčeno odklonili in zahtevali od Angležev, naj takoj priznajo Indiji značaj dominija. Kolonijalni minister je nato v spodnji zbornici v Londonu svečano izjavil, da hoče Anglija Indijo po končani vojni takoj proglašiti za dominijsko. Očitno tudi ta obljuba Indijcem ne zadovoljuje, ker vztrajajo na tem, da se Indija takoj osamosvoji. — Tudi v južni Afriki hočejo politično svobodo. Po poročilih nemškega urada se vrstijo protestna zborovanja proti vladi generala Smutsa, ki hoče nuditi Angležem vsestransko pomoč. — Izgleda, da hočejo predelati britanskega imperija dobro izkoristiti zadrego Angležev.

Amerika.

Minuli petek je zasedal ameriški senat. Baval se je s predlogom senatorja Nye, naj se izvoz orožja iz Amerike prepove. Senat je ta predlog z 67 proti 20 glasovom zavrnil. S tem je odobril predlog senatorja Pitmana, po katerem je izvoz orožja iz Amerike dovoljen, vendar samo proti takojšnjemu plačilu in z uporabljanjem ladij kupujoče države. Ta teden se bo s predlogom bavil še kongres, nakar bo stopil v veljavo.

Iz Baltika. Pogajanja Finske z Rusijo še trajajo. Minuli teden sta se finska zastopnika vrnili iz Moskve, kjer sedaj proučujejo dosedanja uspeh ali neuspeh razgovorov. Medtem hiti Finska s pripravami. Razpisano je bilo vojno posojilo, izdane so bile razne odredbe za slučaj vojne, finska obala pa je bila zavarovana z minami. — V Estonsko so dospele sovjetske čete ter zasedle določena oporišča. Vršila so se pogajanja glede prehrane čet in postavitve potrebnih vojaških objektov. Sedaj pripravlja Rusija svoj tranzitni promet skozi Estonsko, kot ga predvideva pogodba. — Po večtedenskih pogajanjih so litavske čete sedaj zasedle Vilno, potem ko so se sovjetske čete umaknile.

Ali zamore Anglija Nemčijo izgledovati? Anglija in Francija stremita očitno za tem, da vojno čimbolj podaljšujeta in Nemčijo streta na gospodarskem področju. S to namero se bavi po poročilu nemškega poročevalskega urada tudi angleški dnevnik „Times“, ki pravi med drugim: Ali je Anglija v stanju, da Nemčijo izgleduje? V normalnem času ni dvoma, da bo nemška vlada civilno ljudstvo lahko obvarovala gladi, če bi za to namero stavila na razpolago ljudi, materijal in denar. Tega bi ne mogla zabraniti nobena angleška blokada. Krušnega žita ima Nemčija dovolj in si je pripravila tudi rezerve, uvoz ostalega žita iz sosednjih držav pa se lahko še zviša.

Moskva. (Iz „Völkischer Beobachter“.) Moskva, glavno sovjetsko mesto, se je v tekočem letu povečala za 2000 ha. Dne 1. januarja je ozemlje Moskve obsegalo 29.419 ha. Skupna dolžina moskovskih cest znaša 1223 km. V Moskvi se nahaja 82 višjih šolskih zavodov s skupno 95.000 dijaki, 40 gledališč, 58 muzejev in 921 knjižnic. Bolnic in zdravilišč je v mestu 157. Prebivalcev šteje nad tri in pol milijona.

Teden v besedi.

SA šef Viktor Lutze je pretekli teden obiskal Bratislavo in vse ostale nemške jezikovne otoke na Slovaškem.

Romunski kraljevič Mihajlo je minuli torek dopolnil 18. leto in postal s tem glasom ustavnih določil polnoleten ter član senata in akademije.

Vrhovni poveljnik nemške vojske Brauchitsch se je mudil 23. oktobra na zahodni fronti, kjer je odlikoval številne častnike, podčastnike in vojake, ki so se v zadnjih bojih posebno izkazali, z železnim križem.

Zlata zaloga Amerike je danes vredna 17 milijard dolarjev. Sedmina tega zlata je prišla v Združene države po začetku vojne v Evropi.

Splošne volitve v Sovjetski Rusiji bodo 24. decembra na podlagi boljševiške demokracije.

Italijanski čezoceanski parnik „Netunia“ je s tisoč potniki in tisoč vrečami pošte dopotoval v Buenos Aires. Toliko potnikov in toliko pošte ni doslej vozila v Južno Ameriko še nobena ladja.

Na Angleškem so meseca septembra cene živilom poskočile na splošno za 12 odstotkov. Sedaj ugotavljajo londonski listi, da so se v oktobru živila ponovno znatno podražila.

V Libavo so dospele v nedeljo tri ruske bojne ladje. Kakor znano bo Libava po pogodbi med Litvo in Sovjetsko Rusijo oporišče ruske mornarice.

V Kovno je prispela vojaška komisija, sestojeca iz deseterih višjih ruskih častnikov, ki se bo posvetovala s tamotšnjo vlado o ustanovitvi vojaških oporišč sovjetske armade v Litvi.

Vodja Hitler je imenoval dosedanega predsednika senata v Danzigu, Arturja Greiserja, za pokrajinskega vodjo v pokrajini Warthe.

Japonski poslanik v Berlinu general Oshima je bil odpoklican, mesto njega pa je bil imenovan dosedanji japonski poslanik v Bruslju Saburo Kuruzu.

Bretonska narodna stranka, ki je imela svoj sedež v severozapadni Franciji v mestu Rennes, je bila razpuščena in prepovedana. Vodstvo in številni funkcionarji stranke pa so bili aretirani.

Italijanska vojna mornarica bo te dni povečana za novo edinico. 28. ok-

tobra odpluje v morje križarka „Impero“ s 35.000 tonami.

„Deutsche Allgemeine Zeitung“ poroča, da je bilo do 18. oktobra zaposlenih pri kmetijskih delih v Nemčiji 134.000 poljskih vojnih ujetnikov.

Iz naše države

Dunajski velesejem

je bil prvi sejem v vojnem času. Vseh razstavljalcev je bilo 1900, zastopane so bile vse industrijske panoge, predvsem avtomobili, kmetijski stroji, stroji za obdelavanje lesa, stavbni stroji, steklarski izdelki, muzikalije, mobilije i. dr. Vseh obiskovalcev je bilo 280.000, med njimi par tisoč inozemcev. Dobro je bil zastopan stari rajh. Kljub dejstvu, da se je istočasno vršil velesejem v Beogradu — tako pravi poročilo, je imela dunajska prirediteljstvo popoln uspeh.

8000 RM za vsako novo kmetijo.

Kmetijski minister je odredil, da se bo odslej dovoljevala za vsako novo kmetijo enkratna državna podpora v višini 8000 RM. Podpora je navračljiva. Namenjena je zgraditvi na kmetiji potrebnih poslopij. Podpora se dovoli tudi za kmetije, ki so bile ustanovljene v letu 1938, katerih poslopja pa še niso dogotovljena. Stavbeno delo mora biti končano najpozneje z marcem 1941.

Predvojaška vzgoja Hitlerjeve mladine.

Državni mladinski vodja je odredil predvojaško vzgojo Hitlerjeve mladine. V sobotah in nedeljah se bodo dečki od 16. do končanega 18. leta vežbali v streljanju in spoznavanju terena. Po šestmesečni vežbi bodo polagali izpite, nakar dobijo posebno potrdilo. Dečki 14. in 15. leta bodo imeli telesne vežbe. Mladina od 10. do 14. leta bo v veliki meri sodelovala pri zbiranju sredstev za zimsko akcijo.

Spremembe imen.

Notranji minister je razširil na ozemlje Vzhodne marke odredbo, po kateri je do preklica brezpredmetna vsaka prošnja za spremembo imena. V rajhu je taista odredba v veljavi od 5. januarja minulega leta. Odredba zadeva vse prošnje za spremembo osebnih in družinskih imen.

Iz gospodarskih odredb.

Trgovci imajo nalog, da postrežejo najprej materam z več otroci, starim in bolnim osebami. — Noseče in doječe matere, bolniki in invalidi dobijo na podlagi zdravniških potrdil dodatna živila. — Perilo in obleke za novoročence se oddajajo delno brez nakaznic. Brez nakaznic se dobijo nadalje žalne obleke in poklicno perilo. Za repara-ture obuvala pri čevljarjih ni treba nakaznic. — Doklade za nadure so uki-

Španska vlada se je zopet preselila v Madrid, ki ga je zapustila ob pričetku državljanske vojne leta 1936.

V sestav redne italijanske vojske bo sprejeto 142 bataljonov fašistične milice.

Vesti iz Jugoslavije

Slovensko-bolgarska kulturna manifestacija.

Ob priliki otvoritve razstave bolgarske knjige je bila Ljubljana prizorišče lepe bratske manifestacije dveh južnoslovenskih narodov, slovenskega in bolgarskega. Ob navzočnosti najvišjih predstavnikov slovenskega javnega življenja in ob prisotnosti častnega zastopstva bolgarskih književnikov in javnih delavcev je odprl razstavo ban dr. Natlačen in med drugim dejal: „Bolgarski narod, ki danes pošilja k nam svoje kulturne poslanke, nam je soroden po krvi in jeziku. V mnogih ozirih smo se že zblížali in spoznali z njim; mnogo naših ljudi je že bilo na obiskih v Bolgariji, se vzpenjalo v gorovja, občudovalo naravne lepote te dežele in se čutilo domače med bolgarskim ljudstvom; po bolgarskih mestih je že donela slovenska pesem in po slovenskih bolgarska. Pred kratkim je bila razstavljena v Bolgariji tudi slovenska knjiga. Danes pa nam Bolgari odpirajo pogled v svojo knjigo in z njeno pomočjo in svojo narodno dušo.“ Ob koncu svojega govora je ban izrazil željo, da bi ta razstava pripomogla k še globljemu duhovnemu zblízanju obeh bratskih narodov.

Strahovit orkan na Jadranskem morju.

Silen orkan, ki je preteklo soboto besnel na Jadranu, je povzročil na otoku Visu ogromno škodo. Vслед strahovite plohe, ki se je istočasno vtila, so se pričeli valiti s hribov hudourniki, ki so razrili vinograde in uničili tisoče trt. Hudourniki so vdrli tudi v kleti, jih razdrli in odnesli s seboj sode, polne novega vina. Poginilo je tudi 50 glav živine.

Medvedi in jeleni uničujejo polje.

V južnem delu Slovenije, ki meji na Hrvaško banovino in na Italijo, so se medvedi tako razmnožili, da resno ogrožajo cele kraje in naselja. V nekaterih vaseh je medved uničil skoro vso koruzo. Medvedi, ki se klatijo po tamotšnjih krajih dosejajo 300 kil žive

Podfistek

Vajansky Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(41. nadaljevanje.)

V tihi, otožni mir je zazvenel vreščec, strupeno sikajoč glas. Dušan se je ozrl skozi okno in zapazil Višnjo, ki je osebno prišel slaviti svoj trijumf.

Kaj je prav za prav govoril, ni bilo slišati, razumel pa se je gromki kapitanov glas:

„Nisem vaš hajduk! Šola je prosta kvartiranja.“

Zeničice so prišle delat red. Stara mamka, upognjena, s palico, pletoč čipke, je pristopila k mrliču ter ga božala po mrzlem obličju.

„Tuje roke te morajo preobleči, golobček moj sivi, ti očka naš, duša dobra! Saj vendar samo spiš, odprí, odprí svoje dobre oči!“

„Zastrite zrcalo!“ se je oglasila široka ženska ter si z modrim predpasnikom obrisala oči.

Prijateljca sta se odstranila v stransko izbo. Iz stolpa se je oglasil večji zvon. To so bili prvi trije vtisi, ki so se doteknili Miloslava.

Na nizko okno je nekdo potrkal. Milko je odprl krilo: „Kaj hočeš, Betka?“ je vprašal dekle, ki je brez diha stala pri oknu.

„Naj pridejo k nam, brž, brž!“ „Kličejo vas,“ se je obrnil Holan k Evgenju.

„Gospoda doktorja,“ je zaklicala Betka ter z glasnim jokom zbežala preko pokopališča k mostičku.

Lej, kaj se je zgodilo! Imrih Jablonsky je pridiral iz mesta ves razburjen. Od konj je kar puhtela para. Brez besede je planil v svojo izbo in pričel brskati po papirnem košu. Vsak papirček je pregledal. Nič ni našel. Roke so mu omahnile v naročje.

Vsi domači so opazili njegovo nenavadno stanje. Marija je prišla za njim ter ga potrepala po rami.

„Kaj iščeš, Imrih?“

„Deset tisoč zlatnikov!“ je vzkliknil z besnim glasom ter odrinil od sebe ženinino roko. Nato se je vrgel na divan ter se udaril s pestjo po čelu.

„Marija, danes sem doživel grozen dan. Na našem posestvu je nastala velika škrbina! Zweigenthal me toži za deset tisoč zlatnikov. Razumeš — Zweigenthal!“

Jablonska se je tiho ozrla možu v obraz.

„Rezidenca Podolskih je padla — zdaj torej tudi po Jablonovem izteza oderuštvo svoje prste?“

Zalostna je bila povest Jablonskega. Lastnim očem ni hotel verjeti, ko mu je stari Jonas prišel z menicami, o katerih je mislil, da leže raztrgane v papirnem košu. Stari Zweigenthal ga je poučil o drugem, ko mu je pokazal originalne, pristne, nepotvorjene menice.

„Kaj meni mar sinove kupčije!“ se je vrtel stari od ene strani na drugo, kakor ščuka, kljubujoča mogočni reki.

„Bernhard mi je vendar oddal moje žire!“ je z močnim glasom rekel Jablonsky ter planil proti židu. Ta je ostal pri miru. Samo z rameni je prezirljivo skomignil.

„Ali morem jaz vedeti, kakšne opravke ima gospod sosed z Bernhardom? Mogoče, da je oddal menice, mogoče, da jih ni oddal! Jaz sem Jonas Zweigenthal in moje menice so moje menice.“

Jablonsky je letel na urad. Tam je zvedel, da si je Bernhard vzel potni list v inozemstvo in od tedaj ga ni bilo videti. In tako ni samo Podolje šlo dober kup, marveč so tudi žiri ostali Jablonskemu na vratu.

Ana Cerovska se je zgrozila bolj nad vsakom, negoli nad izgubo. Njena duša pa je bila razbolela radi Ele, ki je

postala vsa kljubujoča in skrivnostna ter, kot je teta čutila, gotovo zelo, zelo nesrečna.

Teta je ni puščala izpred oči. Pravkar je Ela prestala teti čitati ter je zamišljeno gledala v odprto knjigo. Po strani je lezel droben hrošček.

„Glejte, tetka,“ je dejala „celo temule majčkenemu hroščku se bojim kaj žalega storiti. Oni pa so se vrgli na onemoglega starčka.“

Cerovska je strogo pogledala svoji nečakinji v obraz.

„Mar te je edino sočutje s starim učiteljem pahnilo v sredo množice? Zavoljo njegovih sivih las si razžalostila svojega očeta?“

Eli so zaplala lica. Povesila je oči.

„Teta vse ve, vse, Ela moja. Ona čuti sleherni utrip tvojega srca. A jaz sem zate nič.“

„Tetka!“

Iz stolpa se je začul glas zvona.

„Nekdo je umrl,“ je rekla teta.

Zdajci so se med zvonjenje vmešali kriki v veži. Adela je odprla vrata ter zakričala: „Na pomoč! Očetu je zelo slabo!“ Cerovska je z dekletom hitela proti sobi Jablonskega. — Kako urno se je premikala rejena matrona!

(Dalje sledi.)

teže. Še večjo škodo pa delajo na polju jeleni, katerih je toliko, da kmetje zahtevajo spremembo lovskega zakona in pravico samoobrambe proti tej preštevilni in škodljivi zverjadi.

Strokovno kožarsko šolo

imajo v Visokem v Bosni. Šola obstoja že deset let. Šola je edina te vrste na Balkanu. Da so jo ustanovili v Visokem, je vzrok v tem, da ima ta kraj svojo davno tradicijo, ki sega za 400 let nazaj v turške čase. Usnjariji iz Visokega so bili znani zaradi svojih krasnih in finih usnjarskih izdelkov, ki so jim prinesli slavo v svet. Sedaj namestavajo odpreti še višji oddelek šole.

Koroška Slovenka.

So časi, ko pritiče ženi posebno važna naloga. Če so moževa podjetnost in iniciativnost, njegovo stremljenje za ustvarjanjem in podvigom, njegova ognjevitost in njegovo stvarno navdušenje za svetle vzore narodne družine po teh ali drugih prilikah ovirane, stopi mož v ozadje. So narodi, pri katerih ima odločujočo besedo — četudi morda neizgovorjeno — še vedno žena, ki varuje in hrani ono bivstveno v svojem ljudstvu, kar daje ljudstvu značaj posebnega naroda. Nek velik pisatelj je nedavno zapisal, da igra posebno pri slovanskih narodih žena prav posebno in pomembno vlogo in da je slovanska žena, ki bo določevala usodo svojega naroda in v veliki meri soodločevala bodočnost našega kontinenta. Resnico te velike trditve potrjuje v polni meri koroška Slovenka.

Vidimo jo pred seboj, našo slovensko ženo. Preprosta, skromna je njena obleka. Še vedno se najraje pokriva s častitljivo ruto, voli nekričeče barve svojim krilom, sramežljivo skriva svojo lepoto in je povsem neprisiljenega, ženskega vedenja. Nikjer ni sužnja možu in družini, marveč uprav duhovito čuva svoje dostojanstvo napram svetu, možu in otrokom. Pri tem ji je odvrtna ona emancipiranost, ki je lastna na primer Amerikankam in Angležinjam. Duhovno in duševno je nenavadno razgibana in se uspešno meri s svojo zdravno razsodnostjo in pretehtano, a nepriučeno besedo s premožnim moškim. V gospodinjstvu, v oskrbi svojcev z vsakdanjimi potrebščinami, v pripravi prijetnega, domačega ognjišča tekmuje domala z Nemko, ki slovi s svojim, moderno vodenim gospodinjstvom. Njena moč pa je duševnem in duhovnem. Kar je med nami domače umetnosti, kolikor je v nas čuta za lepo in dobro, to nam je dala naša žena. Svet jo občuduje v njeni ubrani noši, v milini njene pesmi, v njeni nenavadni ljubezni rož in žive narave. Naši umetnostni hrami — domačije, kapelice, cerkve — so izročeni njenim rokam in reči moramo, da so njene roke spretno in več-čete in da je njeno oko vezbano za lepoto. Najsilnejša pa je naša žena v duhovnosti. Kar je med nami vere, kar je v nas otroškega zaupanja v vsedobrega Očeta, kolikor ima naš rod one svete pokorščine, ki je dika vsakega katoliškega ljudstva, to imamo od naše žene.

Kljub nespornim prednostim koroške Slovenke pa so ji lastne še druge uprav ženske lastnosti. Svojemu možu je zvesta žena in življenjska tovarišica, svojim otrokom ljubeča mati. Velika je v trpljenju in potrpljenju. Poznamo družine, katerih gospodarske in gospodinjjske skrbi nosi izključno žena. A ta žena ni kruta nasilnica svojemu možu in brezobzirna ukazovalka svojim otrokom, marveč jo diči udanost in ponižnost, kakršne premore samo slovenska žena. Vse trpljenje, ki je v tisočletju šlo preko naših tal, skozi naše družine in vasi in preko našega slovenskega naroda, nosila je koncem konca naša žena. V trpljenju se razodeva vsa silovita življenjska moč naše žene, v njem je žena nenadkriljiva in nenadomestljiva. Redke so med nami žene in matere, ki bi se ob trpljenju predajale oni nevolji in nestrpnosti, ki daje trpljenju značaj obupne nesreče. Cesar mi možje ne bomo nikdar razumeli in zamoremo s svojim hladnim razumom kvečjemu nemo občudovati,

to je modrost naše žene, v kateri se trpljenje spreminja v blagoslov poedinim, družinam in vsemu ljudstvu.

Ninas ob teh mislih strah tudi ne za našo narodno bodočnost. Še varuje naša žena vse prvobitnosti slovanske žene, še je vsa samo bitje s srcem, ljubečim in gorečim za vse lepo in plemenito. Še se čuti kot otrok božjega stvarstva in kot delček božje narave. Nam možem, ki s svojim računarским razumom le preradi gledamo nas same in ne vidimo nad seboj sonca in zvezd in zato tolikanj razdiramo in ubijamo, stoji nasproti žena, nositeljica resničnega, ce-

lega življenja. Naše žene tudi danes še ni strah za našo slovensko bodočnost. Predobro sluti in morda celo ve, da bo naše narodno gorje poznim našim rodovom v blagoslov in dobrobit. Zato ne obupuje in ne tarna, marveč ostaja verna in zvesta Slovenka.

Da bi ostala še v bodoče, kakršno želimo: vsa Slovenka, vsa Slovanka! Žena in mati, tovarišica in gospodinja, umetnica in duhovnica, varuhinja družinskega in narodnega občestva! Za nami jo bodo slavili naši otroci kot rešiteljico in dobrotnico vsega naroda.

Čirom naše zemlje

Pesem.

Ksaver Meško.

Ponatis iz „Mladike 1927“.

Čudež božji je pesem. Že pesem mrtvega bitja, ki v pesmi šele oživi: brona, zvona. Slišim kdaj kje zvonjenje, otožno in plakajoče, poslovilno pesem zemljanu, odišlemu v kraje, ki so nam še na zemlji in v življenju stoječim tajna vseh tajen, zato nam tako tuji, tako nam daleč, nekako čudno grozni nam, ali zvonjenje sladko in božajoče, morda mehko pesem večerne zdravemarije — pa mi padejo ti glasovi v dušo s tako močjo in tako globoko, da mi zvone in žive v njej še po tednih, po letih z isto jasnostjo, z isto otožnostjo in bolestjo ali z isto božajočo in umirjajočo mehko, ki sem jo čutil, ko sem slušal to zvonjenje v resnici.

Istotako čudovita, še čudovitejša morda je pesem kakega glasbila. Ali ste slušali kdaj pesem gosli iz daljave, v tihi, sanjajoči noči morda? Ali spev flavte v mlačnem pomladanskem mraku, ob otožnem večeru v hirajoči.

Še čudovitejša je pesem iz ust človekih, iz globočine človeškega srca, iz radosti ali iz trpljenja človeške duše. Niti ne mislim visoko umetne pesmi, ki nam razburka srce do globočin vzvalovi v njem mogočno oseko in plimo stoterih in tisočeri občutkov do nebesne blaženosti ali smrtne potrtosti in boli. Ne, niti ne mislim te mogočne zavojvalke in zmagovalke! Saj je že preprosta pesem neukega naroda polna moči in življenja, pesem, ki jo slišimo morda svojo pot gredoč kje iz gozda ob cesti — pastirica si prepeva tam v najenostavnejših, a iz srca kipečih glasovih. Pa se nam dotakne pesem srca, kakor bi se ga doteknila skrivnostna, mogočno-čudodelna roka. Da, celo ena

Za naše vojake. Naš poziv, naj nam družine vpoklicanih vojakov dostavijo naslove mož in fantov na bojiščih, je že v prvih dneh po izidu našel prav živahen odmev. Posebno matere vedo ceniti važnost domačega tiska za v fronti se nahajajoče. Tem potom odgovarjamo na nekatera vprašanja: List se dostavlja našim vojakom seve zastonj, tudi se ne ustavi družini, ki je naslov vposlala. Kot naslov velja vojakovo osebno in družinsko ime, njegova „Feldpostnummer“ in „Post-sammelstelle“. Družine, ki bi rade ostale s svojim očetom, bratom ali sinom v stiku tudi po našem tedenskem glasilu in se še niso odzvale pozivu, naj to takoj storijo!

Pozdrav z fronte. Sporočam vesele pozdrave. V mesecih, odkar se nahajam izven ožje domovine, sem videl velike kose zemlje, si nabral dovolj predragocenih izkušenj in se mnogo naučil. Mnogo mislim na svoje družino nad Baškim jezerom in na vas vse. Udani Vaš Otmar Simčič, 20.159, Sammelstelle Salzburg.

Še drug pozdrav. Pošiljamo prirske pozdrave, ki naj jih, gospod urednik, v mojem in mojih tovarišev imenu priobčite tudi v „Koroškem Slovencu“. Posebno pozdravljamo naše mamice in očete, sestre in brate ter prijatelje in znance. Jernej Humnik iz Škofič, Gregor Katnik iz Spodnjih Gorič, Sereinig, pd. Sitar z Breznice. Slovenski fantje tudi na fronti ne povešamo glav. Zdravi vi in mi!

sama beseda, en sam stavek človeške govornice je večkrat tako čudežna pesem, da nam zazvene ob njej vse strune srca v mogočnih sozvokih — sladkih kdaj, kdaj otožnih, kdaj za smrt žalostnih in bolečnih — in nam zvone tedne in leta, vse življenje nemara do pozne starosti, do smrtne ure . . .

Izmed besedi, ki mi zvone in pojo v duši že leta in leta in mi bodo pele — sladko in srčno nekatere, bridko in boleče druge — vse življenje do zadnje ure, se spominjam danes ene.

Bival sem tedaj — v letih svetovne vojne — neprostovoljno v Apačah na Koroškem. A da govorim po srcu, po pravici in resnici: prišel sem tja neprostovoljno, a sem v kratkem z vsem srcem vzljubil tisto vasico, ki leži na višini med Podjuno in Rožem kakor lična igračica na iztegnjeni blagoslovljeni dlani božji. Vzljubil sem kraj, vzljubil ljudi. Ljudi — Rožani so že po telesni lepoti in po prelepi govornici. Kraj — saj je, kakor bi gledal svet iz nebes: Podjuna na eni strani s svojimi sanjajočimi belimi cerkvicami, na drugi strani slikoviti slavni Rož, nad fari sivi oči Obir, ne predaleč Karavanke, gori ob Beljaku, v „domovini“ Jepa in Dobrač, v meglenih daljavah Veliki Klek. Pod hribom, v vrtoglavni globini, Drava; v prepadu proti Rožu deroča gorska Borovnica, ki je pozimi — in bila je zima 1916—1917 tam strahotna, veter pa je na tistih planjavah tako doma — divje vrela in pošastno šumela, in je v tihih zimskih nočeh pokal led, da je grozotno zvenelo skozi noč, kakor zategli, neskončno bolešni vzkriki in zdihi velikanov, ki so po ljudskem izročilu vkovani v osrčje Obirja.

V kratkem smo si postali z vsemi farani, s starimi in mladimi, kar najboljši prijatelji, z mladino še posebno.

(Konec sledi.)

Skrbna mamica. Iz Podjune nam piše neka vrla mati: Vsaka vas bi danes rabila vsaj eno skrbno mater. Da bi hodila od hiše do hiše, se razgovarjala z gospodinjo, navsetovala in odsvetovala, pomagala in z gospodinjo nosila vsaj nekaj njenih skrbi. Pri kuhi in na vrtu, pri šivanju in pletenju, pod streho in družinski sobi, v miznici in v omarah za obleko, vsepovsod se mora danes poznati skrbna gospodinjska roka. Nebroj je malenkosti, ki jih v vsakdanjem življenju prezremo in so vendar dostikrat odločilne. Ni vseeno, kako danes kuham, ni vseeno, kako šivam, kako pospravljam. Samo na malenkosti opozarjam: z oljem in mastjo štedim, kar se da; krapov ali flancetov zaenkrat ne bo mizo, družina mi bo živela bolj pri mleku in sočivju. V omarah odložene obleke in ostanki so bogastvo. Svojim malim sem pri oblekah na komolcih in kolenih prišivala dvojno podlago, možu naročam pri obleku skrajno štedljivost in skrbljivost. Za dom smo si vsi nabavili lahke coklje in šparamo čevlje za nedelje in važnejša pota. In še sto in sto takih malenkosti. Morda se boste smejali, razsodnejši pa mi bodo dali prav. Štedimo in skrbimo, dokler imamo!

Klagenfurt — Celovec. Celovčanke dobro skrbijo za vojake na fronti. Zednile so se, da bo vsaka kupila po eno knjigo, vanjo zapisala svoje pozdrave, nakar bodo knjige v skupnem zaboju poslane na fronto. — Celovško gledališče bo v kratkem popolnoma prenov-

ljeno in bo pričelo s predstavami. Odstranili so stojišča, povečan je prostor za orkester, nabavljene so bile nove kulise in še druge važne oderske potreščine. Na sporedu nove sezone je med drugim tudi „Prodana nevesta“, svetovno znana opera slovitega češkega komponista Smetane. — Nadžupan je odredil, da je treba odslej za tkanine in obuvale prositi na posebnih formularjih, na katerih je posebno važna rubrika, kaj prosilec že poseduje obleke in obuvale. Prošnje se bodo sprejemale odslej vsak torek, četrtek in soboto.

Vesela ohcet. (St. Egyden a. Dr. — St. Ilj ob Dravi.) V nedeljo 22. oktobra se je ženil mladi Jozef Maierhofer, sin posestnika Jakoba Maierhofer, pd. Miškovnika v Bilčovsu. Zenitovanjska pojedina je bila pri Marku. Nanjo je došel tudi ženinov stric Hani Maierhofer, župnik na Dravi. Židane volje, kot je gospod Hani vedno, je nazdravil ženin in nevesti s temi — le verzi:

Danes smo tukaj v Šentilju pri Marku veseli kakor v paradiznem parku. Danes: dvaindvajsetega vinotoka je Jozi, sinček Kranjčevega Joka, pripeljal sem svojo mlado nevesto, da mu bo udana vedno zvesto: Zumprovo Fanijo iz Rovana. To je Jozijev najlepši dan!

Mi gostje smo se skupaj zbrali, da bi ženin, nevesti vso srečo dali: da bi bila vedno zdrava, srečna, da bi ju vezala ljubezen večna! Zenin Jozi je priden za vsako delo, zato bo imel življenje prav veselo! Saj na tem svetu le delo osrečuje, ter nam vse težave omiljuje.

In sedaj ko krog te hosetne mize vsak svojo mastno pratico grize in zraven pije še sladko vino, nam grejo spomini na tisto ženitnino, ki je bila v Kani v Galileji, ko Kristus naredil konec je ženi in ukazal: ženin in nevesti šest velikih vrčev vina primesti, da so se gostili lepo tri dni. To moramo storiti sedaj tudi mi!

Sedaj spet Jezus iz nebeskega raja gleda dol na nas in srečo podaja pridnemu ženin in nevesti mladi. Zato oba po lepi krščanski navadi bosta častila Jezusa, Marijo, da bosta z Njima nebesko gostijo uživila skupaj v nebesih tam večnih, v koru angelov in zveličanih srečnih.

Tudi mi gostje, sem povabljeni, od nebes nikoli ne bomo pozabljeni. In bomo naprej še radi lepo molili in Jezusa in Marijo milo prosili: Naj bi skupaj s to zakonsko dvojico imeli z Jezusom in Marijo Devico neizmerno vso nebesko glorio! Saj to nam vsakdanje molitve storijo!

Prinesel sem Vama tudi to sliko, ki kaže zakona pravo obliko: žena-mati pestuje svoje dete, kakor Marija Devica v Nazarete. Vsak otrok je od Boga dan Vama. Zato ga ljubita: atej in mama! Angeli čuvajo vsakega otroka in angeli so živa božja roka. Ta slika naj doma na steni visi, da gledata zakonsko srečo vse dni!

Sedaj pa vi, vsi ljubi mi gosti, nalijte si glaže vina zadosti! Pijmo na zdravje ženinu, nevesti, da bosta v zakonski zvezi zvesti uživila le srečne dni! To jima želimo mi gostje vsi!

Koroški drobiž. Zimska sezona v celovškem teatru se prične v soboto, dne 4. novembra. — Blizu Šmarjete v Labudski dolini so izkopali pretekli teden pomembne ostanke prezgodovinskega naselja iz kamenite dobe. — Od 8. do 14. oktobra so na Koroškem ugotovili naslednje slučaje nalezljivih bolezni: škrlatinka 14, difterija 49, tifus 3 in oslovski kašelj 4 slučaje. — V Labotški dolini je žendarmarija prišla neko Dunajčanko, ki je nosila pri sebi 300 jajc, katere je nakupila pri tamošnjih kmetih. Robo so ji seveda odvzeli. — V vsej državi so minulo nedeljo nabrali 15 milijonov mark za zimsko dobrodelno akcijo. — Vsi Korošci od 18. do 45. leta, ki še niso vojaško izvežbani, so bili pozvani, da se javijo do 31. oktobra pri pristojnem krajnem vodstvu narodno-socialistične stranke v svrhu uvrstitve v formacije za predvojaško službo. — Glasom odredbe bodo v kavarinah cene kavi ponovno znižane.

„Koroški Slovenec“ je vaše glasilo! Varujte njegovo čast, ki je vaša čast!

Naša prosveta

Prva slovenska igra pred 150 leti. Decembra leta 1789 so v ljubljanskem stanovskem gledališču prvič igrali v slovenščini. Uprizorili so Linhartovo „Županovo Micko“. V glavni vlogi je nastopala pisateljova žena, ostali igralci so bili iz najboljših ljubljanskih krogov: odvetniki, uradniki, nek tovarnar, kirurg i. dr. Pri ponovitvi je nastopil tudi grof Franc Hohenwart. „Lai-bacher Zeitung“ je zapisala po priveditvi: „Naši prijatelji gledališča so včeraj najprepričljiveje dokazali, da je tudi kranjščina gibčna, prožna, krepka, da vsebuje dovolj melodije, da se prav prijetno čuje iz umetnikovih ust kakor ruščina, češčina in poljščina... Vam, gospodje in gospe te družbe, se ne zahvaljuje iz vsega srca le siromak, ki bo deležen dobička, tudi ves narod je ponosen na vas in bo v literarnih letopisih ovekovečil in dejal: Ti so bili, ki so položili temelj izpopolnitvi svojega materinega jezika in ga naredili uporabnega tudi za oder“.

Kaj bi igrali? Nebroj je novih slovenskih iger, originalnih in prevodov. Naj opozorimo samo na par: Finžgar, Nova zapoved, Cankar-Skrbinšek, Hlapec Jernej in njegova pravica, Milčinski, Kjer ljubezen, tam Bog, Heinen, Igra o dobroti, Feiten, Anima, Vombérgar, Rebeljon v peklu, Meško, Henrik, gobavi vitez, Kokalj, Mlinarjev Janez itd. itd. Oderski referenti naših društev bodo iz seznama, ki je priložen prvi številki „Ljudskega odra“ 39/40 pravočasno izbrali primeren igrokaz in nudili ljudem ob praznikih urico tihega veselja.

„Ljudski oder“ 39/40. Društva so prejela prvo številko letošnjega letnika. Presenečena bodo nad bogato in pestro vsebino, ki jim nudi vsestranskih pobud za odersko prosveto. Po več splošnih posvetilih in razmotrivanjih sledijo v prvi številki tri krajše igre, pod rubriko „Prizorišče“ najdemo zanimive in koristne beležke, odstavek o narodnem blagu prinaša misli k mariborski uprizoritvi narodnih obredij, sledijo igrska kronika, slovstvo in odstavka o lutkah in filmu. Na platnicah so dekorativno izpisani verzi Andreja Šustarja Drabosnjaka: „Mi ne igramo, da bi čast imeli ali da bi kaj od ljudi želeli. Vso čast bomo mi Bogu dali ino ljudem v eksemplu igrali“. To geslo našega pesnika in pisatelja je postalo vodilo novega oderskega življenja v Sloveniji.

Naše gospodarstvo

Krave v vozu.

V vojnem času so konji pri civilnem poslu redki, to je naša izkušnja že iz za svetovne vojne. Mnog posestnik je moral oddati vojaščini svojega zadnjega in morda edinega konja in se sedaj ukvarja z mislijo, da bo zapregel pač krave, če si že ne more nabaviti vprežnega vola.

Vožnja s kravami ni nič novega. V vsej državi se uporablja dva in pol milijona krav za vožnjo, to je ravno toliko, kolikor je v vsem kmetijstvu zaposlenih konj. So kmetije, kjer delajo s kravami lažje in praktičnejše ko s konji.

Za vprežne krave poznamo ponajveč samo eno opremo: igo. Pod igom vozijo krave z glavo. Glave in vratu pri tej vpregi krava ne more gibati. Živali držijo glave topo v eno smer in se ne morejo ganiti, če jih mučijo obadi. Njihovo topo zadržanje ima za posledico, da se pustijo le težko voditi. Vežbanje mladih živali je prav naporno za človeka in govedo, ker žival še nima primerno razvitih mišic. Če vpregamo dve živali v voz, rabimo dvojno igo, ki je često pritrjeno kar na ojnico. Tako igo je za živali prava muka, ker se prenaša vsak pretresljaj voza na živali, ki se ne moreta braniti in sta vrhutega druga drugi v napatje in muko. Vsled tega bi uporabo na ojnico pritrjena iga nikakor ne svetovali.

Poleg iga je v navadi ponekod kravji komat, ki je sličen konjskemu. Njegova prednost je, da vleče žival z rameni in sta ji prosta glava in vrat. Navadno pa so komati v svojem gornjem delu v napatje, ker se trkajo gornji deli ramen ob nje, kar seve boli in ustvarja neprijeten občutek. Z najboljšim načinom vpreganja krav v voz se je bavila tudi državna kmečka organizacija. Naše kmete bodo njena dognanja zanimala. Njeni strokovnjaki so ugotovili, da je najboljša oprema za vprežne krave poseben dvodelen komat, zgoraj in spodaj povezan z usnjenim pasom. Desno in levo je komatov les obit z mehko podlago. Tak kravji komat je lahek in se lahko uravnava za vsako kravo posebej, ker je komatov leseni okvir razdeljen v dva ločena dela, žival se v njem prosto gibala in lahko vleče. Interesenti dobijo podrobnosti od „Reichsinnungsverband des Sattlerhandwerkes, Berlin NW 40, Alt-Moabit 130. Vsekakor bomo kravji vprežni opremi posvetili svojo pozornost in vse nedostatke dosedanjih oprem skušali odstraniti. Dobrote tovrstne pozornosti bomo deležni mi in naša živina.

Vožnja v mesto. Posestniki, ki so bolj oddaljeni od mesta, se le redko pojavijo v mestu z vozom. Navadno čakajo dotlej, da se jim vožnja z vozom v mesto rentira in tedaj nabašejo sadja in kar je pač še na prodaj. Blago, ki bi ga imeli za trg na razpolago prej ali pozneje, pa ostane doma in se dostikrat pokvari ali tjavendan zapravi. V teh slučajih bi se dobro obnesel dogovor med kmeti ene ali več sosednjih vasi, da bodo vozili izmenoma v mesto in redno prodajali svoje odvišno blago. Tako bi imeli posestniki za male stroške reden tedenski transport, bi lažje razpolagali s pridelki in tudi lažje kupovali mestne izdelke. — Pa pri nas je že tako, da je tak dogovor med posestniki zelo težaven. Zato rajši vozimo vsak zase, kadar se nam pač obnese, ali pa čakamo na uslugo kakega tovrstnega voznika.

Štednja z mesom. Kdor kolje za domačo potrebo, se mu odtegnejo za gotovo dobo nakaznice za meso in mast. To pomeni v domačem gospodinjstvu precejšen prevrat. Nekoč smo tudi v zimi od časa do časa dokupovali svežega mesa, vmes pa uporabljali domače prekajeno tako, da smo z njim izhajali vsaj do poznega poletja. Postavodajalec želi sedaj, naj se ob domači kolini hranimo z lastnim mesom in šele po porabljenem domačem pridelku spet kupujemo pri mesarju. Mesa vobče ni preveč in za vse gospodinje vprek je štednja z njim umestna. Posebno štedljiva pa bo z mesom domača gospodinja. Že od nekaj je pri nas udomačena ena rihta s prekajenim mesom in ta je najizdatnejša in tudi najbolj priljubljena. Vešče gospodinje pri tem svetujejo, naj se meso že pred kuho nareže v kosce, kar izboljša okus in podpre štednjo mesa. Svežega mesa ne bo gospodinja kuhala za dobro juho, marveč bo pripravila juho rajše iz želišč in ji dodala nekoliko govejega loja, meso pa bo kuhala posebej tako, da ostane sočnejše in bo prej nasitilo.

Zorenje krompirja v zimi. Najboljše hranimo krompir preko zime v zemlji. Tla izkopljemo do 30 cm globoko in do 1.20 m široko. Nato nasujemo v jamo meter visoko krompirja v obliki piramide in ga pokrijemo za 15 cm debelo s slamo, na slamo pa spet nasujemo 10 cm debelo zemsko plast. Čim pritisne hudi mrz, bomo odejo še podvojili s krompirjevko, slamo ali sličnim rastlinjem, navrh pa nasuli drugo plast zemlje. Krompir naj se nahaja v temperaturi 4 do 6 stopinj. Temperatura nad 8 stopinj je zanj škodljiva, pri 1 stopinji pa začnejo sadeži zmrzovati. Vigredi se odeja olajša, da krompir ne začne gniti.

Parilnik si pripravim sam. Vzajem rabljen večji sod, odstranim gornje dno, v spodnjem pa napravim primerno okroglo odprtino, v katero pride sledeča cev: 2 in pol mm debela, spodaj 64 cm in zgoraj 44 cm široka pločevina se zavije v cev in nato se cev zacini. Za pritrnitev cevi v spodnjem

sodovem delu rabim dva železna obroča, da mi držita cev na spodnjem dnu. Med obroča in les vložim azbest, da se les ob visoki vročini ne vnema. Zgoraj rabim kot pokrov okroglo pločevino. Sod se pritrdi na dva droga, ki sta lahko zabita v zemljo. V spodnji del cevi pride okrogla mrežica, na kateri naj se razvija oglje. Kurivo pride v cev od zgoraj. Duhoviti „monterji“ bodo mrežico pripravili na dno tako, da jo lahko od spodnje strani spet odstranijo. V tem slučaju ni treba sodu obračati, če hočemo žareče oglje odstraniti.

Kdor nima silo-naprave, naj si zaenkrat pomaga z jamami, ki jih izkoplje v zemlji. Seve za kisanje v zemlji ni pripravno vsako zelenje, marveč samo koruza, repno listje, sončne rože in slične rastline. Zemlja, v kateri kopljemo jamo, mora biti trdna, da se stene ne sesujejo. Stene obdamo s posebnim papirjem. Važno je, da je jama dobro pokrita. Nekateri gospodarji si pomagajo s slamo, ki so jo zvezali z žico, in par koli. Pod streho ali tudi

na prostem postavijo nekake provizorne silo-naprave.

Celovski živinski trg minulega tedna. Prignanih je bilo: 6 volov, 5 bikov, 26 krav, 3 junice, 85 telet, 189 svinj, 88 ovac. Cene za 1 kg žive teže so bile naslednje: Voli, najboljše vrste, 1.01, A —.86 do —.91, B —.83; biki, najboljše vrste, —.93, B —.73, C —.63; krave A —.80 do —.85, B —.70 do —.77, C —.53 do —.65, D —.46; telice B —.73 do —.79; teleta —.93, (zaklana 1.40); svinje 1.— do 1.18; ovce —.74 do —.85. — **Cene za krompir:** beli, rdeči in modri (50 kg) 3.20, rumeni 3.50, zgodnji 4.50, Kipfler 5.50 RM. — Opozorimo naj še na podpore, ki jih dovoljuje urad za prehrano za nakup plemenitih svinj in merjascev. Podpora znaša 20 do 30% nakupne cene. Čisto krvnost živali je treba dokazati, starost mora dosegati pri moških živalih vsaj 6, pri prasica vsaj 3 mesece. Prosi se na Tierzuchtteilung des Landesernährungsamtes Kärnten, Graz, Abt. a, Burggasse 2.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Ali je kokoš res neumna? Znanstveniki so odkrili nenavadno darovitost kokoši. Koklje se sporazumevajo s svojim mladim zarodom, še preden je ta preluknjal lupino jajca in pogledal prvič v svet. Pišče že iz jajca kliče kokljo in ta mu odgovarja. Če koklja opazi nevarnost, mačko ali roparsko ptico, brž da svarilni glas in pišče v jajcu na povelje utihne. Koklja uporablja za svoja piščeta pravo govorico. Sedaj jih vabi k sebi, sedaj jih svari, sedaj jim čeblja, naj se ne odstranijo predaleč. Karkoli je mali družini potreba, pove koklja brez besed. Petelin ima petnajst glasov, s katerimi lahko vsemu dvorišču glasno oznani, kar mu je treba povedati. Ostalo pove s kljunom in ostrogami.

Proti premočnemu vplivu sončnih žarkov ali refleksov na snežnih poljanah na človeško oko se že dolgo uporabljajo temnosivi ali zeleni naočniki. V nekem strokovnem časopisu pa opisuje zdravnik dr. Cardell, kako lepe uspehe je dosegel z neko novo vrsto naočnikov. Odlične uspehe s temi naočniki so imeli tudi člani ekspedicije na Himalajo, nato delavci pri avtoženem varjenju železa in pihalci v tvornicah za steklo. Ti naočniki sestojijo iz dveh tenkih ploščic stekla, med katerima je tenka plast rumene barve.

Eno steklenico več. Kadar je šel francoski kralj Ludovik XV. na lov, je jemalo njegovo spremstvo s seboj po 50 steklenic vina. Kralj je redkokdaj pil in zato so jih lovci praznili, še predno so odhajali. Nekoč pa je kralj postal žejen in zahteval vina. Toda, gorje, vse steklenice so bile že prazne. Spremistvo je s strahom pričakovalo, kaj bo, kralj pa je mirno odgovoril: Prihodnjic vzemite s seboj 51 steklenic, da ostane vina še zame!

Zakonci si postanejo podobni. Če nista mož in žena po zunanosti preveč različna, postaneta čez leta drug drugemu tako podobna, da sta si na videz kakor brat in sestra. To je tudi čisto naravno: toliko in toliko let živita v istem kraju, jesta iste jedi, stanujeta v istih sobah, imata iste skrbi in veselje. Vse to vpliva na zunanji obraz in izraz lica, da si postaneta podobna. — Seve je važna tudi njuna notranja harmonija. Po mnenju nekaterih je ta celo predpogoj zakonske podobnosti.

Milijonar je pobegnil od svojega bogastva, da bi mogel živeti srečnejše življenje. To je Američan Sidney Martin, ki je pred več meseci izginil neznano kam. Policija je zdaj ugotovila, da živi kot prodajalec higienskih priprav v Virginiji. Ko je izginil, so najprej mislili, da so ga ugrabili roparji, zdaj pa je izjavil, da mu je začelo življenje med milijonarji presedati in da je pobegnil iz dolgega časa. Zdaj se počuti šele srečnega.

Kaj je ladijska tona? Dandanes često čujemo ali pa beremo, da se je potopila ta in ta ladja z gotovim številom ton.

Pri tem se nehote sprašujemo: Kaj je tona? Ali pravilneje: kaj naj pomeni ta tona? Da gre tu, posebno pri trgovskih ladjah za neko posebno vrsto ton, nam kaže pristavek: nečista in čista registrska tona. Če določujemo trgovsko ladjo po njeni tonski vsebini, si ne smemo misliti tone, ki določa težo. Ne po teži, temveč v prvi vrsti prostorninski vsebini se določa, koliko tovora lahko gre na ladjo. Prostornina torej določa korist ladje. Po tej ladijski koristi se ravnajo davki, pristaniške pristojbine, ki jih mora plačati lastnik ladje v pristaniščih. Da se te pristojbine povsod določijo po istih načelih, je bilo potrebno, da so upeljali mednarodno veljavna pravila za preračunavanje koristi. K temu sta bila najbolj pripravna prostorninska vsebina in obsežnost, po katerih se korist lahko določi. Tako se je upeljala mednarodna prostorninska mera „tona“. Tona vsebuje 100 kubičnih čevljev ali 2,83 kubičnih metrov. Skupna prostornina ladje, to je votli prostor, ki ga ima parnik v sebi, se izraža z nečistimi registrskimi tonami. Ako odtegnemo prostore, ki so določeni za moštvo, stroje, kotle, premog itd., dobimo čisto prostorninsko vsebino ladje, ki je namenjena za potnike in tovor. Ta označuje prostor, ki neposredno prinaša dobiček. Ta prostornina se izraža s čistimi registrskimi tonami in znaša pri tovornih parnikih navadno 62 odstotkov celokupne prostornine ali nečiste tonaže.

Dar za smeh

Zakaj joka? Mati: „Zakaj jokaš?“ — Peterček: „Včeraj sem padel in se pobil.“ — Mati: „Ta je pa lepa. Zakaj se pa nisi včeraj jokal?“ — Peterček: „Pa včeraj vas ni bilo doma!“

Bistroumna Milica. Mamica naroči Milici, naj pove stricu Joži, ko pride, da mama ni doma, ker je morala k teti na Rute. — Milica: „Kaj pa naj rečem, mama, če stric ne bo prišel?“

To je revščina. Pri sosedovih, ki se znajo tako zelo bahati, je doma gola revščina. Celu miši imajo objokane oči, kadar prilazejo iz praznih shramb.

To je trgovec! Učitelj: „Janko, povej nam, kaj dela kokoš potem, ko je znesla jajce?“ — Janko: „Reklamo, gospod učitelj!“

Debelušnik. Debelušnika vprašajo, kaj dela, da je tako debel. Smelo odgovori Debelušnik: „Nič, prav nič ne delam!“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inšeratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 3. četrtletju 1939: nad 2300.

Kupim dobroohranjen bencin-motor, 3—5 PS. Ponudbe na upravo lista.